

ÖĞRETMENLERİN YEŞİL ÖRGÜTSEL DAVRANIŞLARININ SÜRDÜRÜLEBİLİR TÜKETİM DAVRANIŞI ÜZERİNE ETKİSİ

Mehmet BULUT¹

ÖZET

Bu araştırma, öğretmenlerin yeşil örgütsel davranış düzeylerinin sürdürülebilir tüketim davranışı üzerindeki etkisini ortaya koyma amacını içermektedir. Bu çalışmada nicel araştırma modeli ve bağımlı- bağımsız değişken arasındaki ilişki test edilmiştir. Araştırmanın kapsamı; Balıkesir ili Bandırma İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı ortaokullarda çalışan öğretmenlerdir. Örneklem olarak sistematik örneklem modeli tercih edilmiş olup Bandırma İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü bünyesindeki tüm ortaokullardan öğretmenler tercih edilmiştir. Araştırmada, 161 öğretmene “Yeşil Örgütsel Davranış Ölçeği” ve “Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Ölçeği” anket formu üzerinden uygulanmış ve bu formlardan güvenilirlik ve geçerliği yüksek olan 129 tanesi analize dâhil edilmiştir. Araştırma, nicel yöntemle ve anket formu bağlamında yöneltilen sorulara verilen yanıtların içerik analiziyle sınırlıdır. Çalışmada, öğretmenlerin yeşil örgütsel davranış düzeylerinin sürdürülebilir tüketim davranışları üzerinde etkili ve aralarında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırma sonunda; öğretmenlerin sürdürülebilir tüketim davranışlarının yeşil örgütsel davranışın tüm boyutlarıyla anlamlı bir ilişki olduğu ve okullarda “yeşil enerji, tasarruf, sürdürülebilirlik ve iklim değişikliği” konularında müfredat içeriklerinin zenginleştirilmesinin bu ilişkiyi güçlendireceği sonucu vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yeşil örgütsel davranış, Sürdürülebilir tüketim, Yeşil satın alma, Tasarruf, Çevresel duyarlılık, İklim değişikliği.

THE EFFECT OF TEACHERS' GREEN ORGANIZATIONAL BEHAVIOR ON SUSTAINABLE CONSUMPTION BEHAVIOR

ABSTRACT

This research aims to demonstrate the impact of teachers' green levels of organizational behavior on sustainable consumption behavior. In this study, the relationship between the quantitative research

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Disiplinlerarası Davranış Bilimleri Anabilim Dalı, mehmetbulut18@gmail.com.

model and the dependent-independent variable has been tested. The scope of the study is teachers working in secondary schools in Bandırma District National Education Directorate in Balıkesir province. The model of systematic sampling is preferred as an example and teachers from all secondary schools within the Bandırma District Directorate of National Education have been preferred. In the study, 129 of the 161 teachers were applied through the "Green Organizational behavior Scale" and "Sustainable consumption behavior Scale" questionnaire and included in the analysis, which has high reliability and validity. The research is limited to content analysis of responses to questions that are addressed in quantitative and questionnaire context. The study concluded that teachers' green organizational behavior levels have an effective and meaningful relationship with sustainable consumption behaviors. At the end of the study, it was emphasized that teachers' sustainable consumption behaviors have a meaningful relationship with all aspects of green organizational behavior and that the enrichment of curriculum content in schools on "green energy, economy, sustainability and climate change" will strengthen this relationship.

Keywords: *Green organizational behavior, Sustainable consumption, Green buying, Saving, Environmental sensitivity, Climate change.*

1. GİRİŞ

Bu araştırmanın amacı Balıkesir İli Bandırma İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı ortaokullarda görevli öğretmenlerin yeşil örgütsel davranışlarının sürdürülebilir tüketim davranışları üzerindeki etkisinin incelenmesidir.

Literatürde yeşil örgütsel davranış ve sürdürülebilir tüketim davranışı üzerine az sayıda nitel ve nicel çalışmalar bulunmakla beraber bu iki kavram arasındaki ilişkiyi ele alan nicel bir çalışma bulunmamaktadır. Bu yönüyle araştırmanın alan yazınına katkı sağlayacağı ifade edilebilir. Bu çalışmada nicel araştırma modeli ve bağımlı- bağımsız değişken arasındaki ilişki test edilmiştir. Araştırmanın kapsamı; Balıkesir ili Bandırma İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı ortaokullarda çalışan 503 öğretmendir. Örneklem olarak sistematik örneklem modeli tercih edilmiş olup Bandırma İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü bünyesindeki tüm ortaokullardan öğretmenler tercih edilmiştir. Araştırmada, 161 öğretmene "Yeşil Örgütsel Davranış Ölçeği" ve "Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Ölçeği" anket formu üzerinden uygulanmış ve bu formlardan güvenilirlik ve geçerliği yüksek olan 129 tanesi analize dâhil edilmiştir. Araştırma, nicel yöntemle ve anket formu bağlamında yöneltilen sorulara verilen yanıtların içerik analiziyle sınırlıdır. Çalışmada, öğretmenlerin yeşil örgütsel davranış düzeylerinin sürdürülebilir tüketim davranışları üzerinde etkili ve aralarında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırma sonunda; öğretmenlerin sürdürülebilir tüketim davranışlarının yeşil

örgütsel davranışın tüm boyutlarıyla anlamlı bir ilişki olduğu ve okullarda “yeşil enerji, tasarruf, sürdürülebilirlik ve iklim değişikliği” konularında müfredat içeriklerinin zenginleştirilmesinin bu ilişkiyi güçlendireceği sonucu vurgulanmıştır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Yeşil davranış, dünya üzerinde yaşayan insan organizmasının çevreye verdiği zararı minimize eden davranış olarak tanımlanmaktadır (Özalp, 2019: 15). Gönüllü nitelik gösteren, iş yerinde ve sosyal yaşamda çevre duyarlılığını özümseyen davranış olarak da tanımlanabilir (Yiğit, 2017: 1). Buradaki tanımdan da anlaşılacağı üzere yeşil davranışların gönüllülük istediği görülmektedir. Araştırmacıların bazıları bu davranışların zorunlu gönüllülüğünden kaynaklandığını ifade etmektedirler.

Yeşil örgütsel davranış kavramı ise 1990’lı yıllardan sonra çevresel duyarlılığı arttırmak ve sürdürmek amaçlı, merkezinde çevreyi önemseyen anlayış olan eylemler bütünü olarak ifade edilebilir (Sönmez, 2020: 3). Yeşil örgütsel davranışın özünde; çevresel duyarlılık, çevresel katılım, ekonomik duyarlılık, teknolojik duyarlılık, yeşil satın alma, kavramları bulunmaktadır (Erbaşı, 2019: 15). Bu kavramları incelediğimizde;

- Çevresel Duyarlılık: Çevre eğitimi tabanında çevre kirliliği, atıklar, enerji ve geri dönüşüm konularına ilgi duyma ve iyileştirme konusunda istekli olma şeklinde tanımlanabilir (Çabuk & Karacaoğlu, 2003: 3).
- Çevresel Katılım: Çevreye zarar konusunda yasal sınırlara uyan, çevreye duyarlı işgören davranışını destekleyen örgütlerin desteklenmesini ve çevreye duyarlı projelerin yaygınlaştırılmasıyla örgüt yönetimlerinin çevre politikalarını benimsemesi olarak ifade edilebilir (Şimşekli, 2004: 2).
- Ekonomik Duyarlılık: Eldeki kaynakları tasarruflu kullanıp, enerjiden iş, sosyal yaşam ve üretim ekseninde maksimum faydalanmayı ifade eder (Sönmez, 2020: 4).
- Teknolojik Duyarlılık: Çevreye duyarlı sivil toplum örgütleri ve araştırma kuruluşlarının ortaya koydukları kıstasları kabul edip ona göre ürün geliştirme süreçlerini ifade eder (Kılınç, 2019: 29).
- Yeşil Satın Alma: Çevresel sorunlarda duyarlı davranarak çevreyi koruyan tüketici davranışı temelinde ürün ve hizmet satın alma şeklinde tanımlanabilir (Öğüt, 2021: 41).

Sürdürülebilirlik, doğal çevreyi koruma odaklı rasyonel büyüme modelidir denilebilir (Hayta, 2009: 2). Başka bir ifadeyle, doğal çevreyi koruma amaçlı tüketimi dengede tutma olarak tanımlanabilir (Diksaç, 2019: 19). Küreselleşen dünyamızdaki hızlı sanayileşme, akabinde tüketimi de hızlandırmış ve doğal kaynaklardaki dengesiz tüketim ve tahrip belirginleşmiştir. Kaynaklardaki azalış 1950-70 yılları arasında artış göstermiş ve örgütleri düşünmeye itmiştir. İlk olarak 1972 Roma Kulübü “Büyümenin Sınırları” raporuyla yeşil çevre konusunda farkındalık oluşmuş olup daha sonra 1987 yılında Dünya

Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi
Social Sciences Research Journal

DOI: 10.38120/banusad.1114078

BANÜSAD, 2022; 5(1), 27-49

Çevre ve Kalkınma Komisyonu “World Commission of Environment and Development” tarafından “sürdürülebilirlik” kavramı ortaya atılmıştır. Brundtland raporunda sürdürülebilirlik, kaynaklardaki arz ve talebin günümüz nesli için dengede tutulması ve sonraki dönemler için kaynaklarda sorun yaşanmaması olarak ifade edilmiştir (Hayta, 2009: 2). 1994 yılında Oslo Sempozyumu’nda sürdürülebilir tüketim, yaşam döngüsünü sağlayacak şekilde tüketimin minimize edilmesi ve sonraki nesiller için doğal dengenin korunması olarak ifade edilmiştir (Dinavasova, 2019: 20). Yine aynı sempozyumda sürdürülebilir tüketimin amacı; kaliteli ve dengeli yaşamı her zaman sürdürebilmek olarak ifade edilmiştir.

2006 yılı Haziran ayında Avrupa Birliği “Sürdürülebilir Kalkınma Stratejileri” adlı yedi maddelik bir karar yayınlamıştır. Kararda; iklim değişikliği ve yeşil enerji, sürdürülebilir ulaşım, sürdürülebilir tüketim, kaynakların doğru kullanımı, halk sağlığı, nüfus ve göç, küresel fakirlik konularına atıfta bulunulmuş olup ekonomik, sosyal ve doğal çevrenin bir bütün olarak dengeli bir seyir izlemesiyle kaynakların korunması konusuna ağırlık verilmesi hususu ifade edilmiştir (Öğüt, 2021: 20).

Sürdürülebilir tüketim, çevreye duyarlı tüketim olarak tanımlanabilir (Tatar, 2015: 4). Kaynakların sürdürülebilirlik sınırları içinde makul kullanımı olarak ifade edilebilir (Hayta, 2009: 3). Başka bir ifadeyle; doğal kaynakların kullanımını azaltan ve atık malzemelerin dönüştürülebilirliğini vurgulayan yaklaşım olarak ifade edilebilir (Ergen, 2014: 55). Sürdürülebilir tüketim davranışı ise, temel ihtiyaçlar konusunda sistemli harcama ile çevre sorunlarını ve gelecek nesilleri önemseme olarak ifade edilebilir (Dinavasova, 2019: 20). Sürdürülebilir tüketim davranışı konusu araştırmacıların ilgisini çekmiş ve bir ölçek geliştirmeye itmiştir. Yapılan çalışmada sürdürülebilir tüketim davranışını ölçen 17 maddelik bir ölçek geliştirilmiştir (Doğan vd., 2015). Sürdürülebilir tüketim anlayışının sürdürülebilir tüketim davranışına dönüşebilmesi için çevre ve tüketici eğitimlerinin önemi büyüktür (Şimşekli, 2004: 84). (Bener & Babaoğlu, 1999)’da sürdürülebilir tüketim davranışı ve çevre bilinci oluşturmada tüketici eğitiminin rolü araştırılmış ve çocukların küçük yaşlarda öğrendikleri tüketim alışkanlıklarının hayatlarının ilerleyen dönemlerini etkilediği sonucuna varılmıştır. Ayrıca ailelerin bilinçli tüketim davranışlarının çocukları olumlu etkilediği vurgulanmıştır.

2.1. Literatür araştırması

Diksaç, (2019)’ da çevre bilinci ve yaşam tarzının sürdürülebilir tüketim davranışı üzerindeki etkisi incelenmiş ve araştırma bulguları sonucunda çevre bilincinin ve yaşam tarzlarının sürdürülebilir tüketim davranışları üzerinde anlamlı bir ilişki olduğu gözlenmiştir. Dinavasova, (2019)’ da bireylerin çevresel tutumlarının sürdürülebilir tüketim davranışlarına etkisi incelenmiş olup, araştırma bulgularına

Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi
Social Sciences Research Journal

DOI: 10.38120/banusad.1114078

BANÜSAD, 2022; 5(1), 27-49

göre kişilerin çevresel tutumlarının sürdürülebilir tüketim davranışları üzerinde etkili olduğu sonucu vurgulanmıştır. Yiğit, (2017)' de örgütlerde yeşil işgören davranış düzeyleri araştırılmış ve çevre bilinci ve çevreye olan duyarlılık konusunda davranış sergileyen işgörenlerin önemi vurgulanarak literatüre teorik olarak katkı sunmak amaçlanmıştır. Araştırma sonunda işletmelerin çevre dostu etkinliklere daha fazla önem vermeleri hususu vurgulanmıştır. Onurlubaş, (2016)' da tüketicilerin yeşil ürün satın alma davranışını etkileyen faktörler incelenmiş olup “Tüketici Düşünceleri Ölçeği” bağlamında sorulan sorular ışığında cinsiyet, yaş, eğitim, meslek, medeni durum ve gelir arasında tüketicilerin yeşil ürün satın alma davranışını etkileyen anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Tatar, (2015)' te çevresel sorunlarına duyarlılığın sürdürülebilir tüketim davranışına etkisi incelenmiş olup yapılan araştırma sonucunda çevre sorunlarına duyarlılık ile sürdürülebilir tüketim davranışı arasında anlamlı bir ilişki olduğu, bağımlı ve bağımsız değişken arasındaki ilişkinin pozitif yönde olduğu görülmüştür. Köşger&Gürer, (2020)' de sürdürülebilirlik çerçevesinde yeşil örgüt kültürü adlı üzerine araştırma yapılmış ve sürekli rekabetin olduğu iş piyasasında işletmeler açısından sürdürülebilirlik kavramı ve boyutlarının önemi vurgulanmıştır. Erbaş, (2019)' da işgörenlerin yeşil örgütsel davranışlarını ölçmeye yönelik geçerliliği ve güvenilirliği yüksek bir ölçme aracının geliştirmek amaçlanmış olup geliştirilen ölçeğin hem kuramsal hem de istatistiksel olarak uygunluğu, geçerliliği ve güvenilirliği vurgulanmıştır. Doğan vd, (2015)' te bireylerin sürdürülebilir tüketim davranışlarının ölçülmesi üzerine bir ölçek geliştirme çalışması yapılmış olup, Geliştirilen ölçeğin boyutları “çevre duyarlılığı”, “ihtiyaç dışı satın alma”, “tasarruf” ve “yeniden kullanılabilirlik” olarak adlandırılmıştır. Alt boyutlardan çevre duyarlılığı, tasarruf ve yeniden kullanılabilirlik arasında pozitif yönde, ihtiyaç dışı satın alma ile diğer boyutlar arasında negatif yönde bir ilişki olduğu vurgulanmıştır.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın amacı

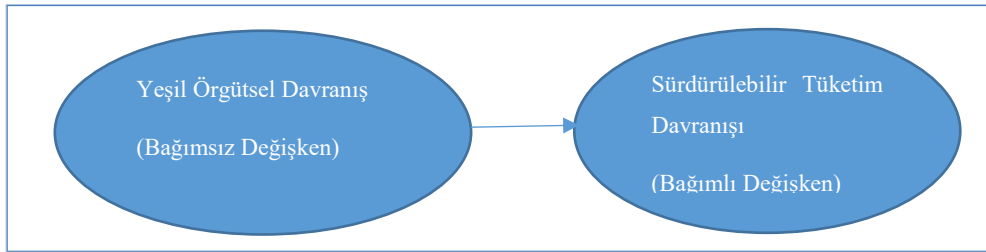
Bu araştırmanın amacı Balıkesir İli Bandırma İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı ortaokullarda görevli öğretmenlerin yeşil örgütsel davranışlarının sürdürülebilir tüketim davranışları üzerindeki etkisinin incelenmesidir. Bu amaca yönelik;

- Öğretmenlerin yeşil örgütsel davranış algıları,
- Öğretmenlerin sürdürülebilir tüketim davranışı algıları,
- Algılanan yeşil örgütsel davranış düzeyi ile sürdürülebilir tüketim davranışı arasındaki ilişki,
- Algılanan yeşil örgütsel davranış düzeyinin, sürdürülebilir tüketim davranışı üzerindeki etkisi incelenmiştir.

Literatürde yeşil örgütsel davranış ve sürdürülebilir tüketim davranışı üzerine az sayıda nitel ve nicel çalışmalar bulunmakla beraber bu iki kavram arasındaki ilişkiyi ele alan nicel bir çalışma bulunmamaktadır. Bu yönüyle araştırmanın alan yazımına katkı sağlayacağı ifade edilebilir.

3.2. Araştırma modeli

Araştırma modeli Şekil 1’de belirtilmiştir. Bu modelde yeşil örgütsel davranış bağımsız, sürdürülebilir tüketim davranışı bağımlı değişkendir. Araştırma Balıkesir ili Bandırma İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü’ne bağlı ortaokullarda görev yapan öğretmenlerle Aralık 2021-Ocak 2022 tarih aralığında

yapılmıştır.

Şekil 1. Araştırma modeli

3.2.1. Yeşil örgütsel davranış değişkeni

Araştırma modeli görselinde sunulduğu üzere, yeşil örgütsel davranışın sürdürülebilir tüketim davranışı üzerinde etkisi varsayılmaktadır. Yeşil örgütsel davranış değişkeni araştırmamızın bağımsız değişkenidir. Bu değişkenle ilgili yapılan literatür taramasında yeşil örgütsel davranış düzeyini ölçmek için geliştirilmiş ölçekler araştırılmıştır. Bu değişkenle ilgili; (Erbaşı, 2019) tarafından geliştirilen “Yeşil Örgütsel Davranış Ölçeği” incelenmiştir. Ölçek geliştirme çalışmasında 40 madde Konya MÜSİAD üyesi farklı işletmelerdeki 500 çalışan üzerinde test edilmiş olup açımlayıcı faktör analizi sonucuna göre faktör yükü zayıf olan maddeler elenmiş ve yapı geçerliliği sağlanmış 27 madde ve 5 alt boyuttan oluşan bir model ortaya çıkmıştır. Ölçeğin tercih edilme sebebi; ölçekte yer alan ifadelerin yeşil örgütsel davranışın tüm boyutlarını içermesidir. Ölçeğin Cronbach’s Alpha değerinin **0.818** olması güvenilir bir ölçek olduğunu ifade etmektedir.

Tablo 1. Yeşil örgütsel davranış ölçeğinin cronbach alfa değerleri (Erbaşı, 2019; 18).

Boyutlar	Madde Sayısı	Cronbach Alfa Değeri
Çevresel Duyarlılık	8	.813
Çevresel Katılım	7	.766
Ekonomik Duyarlılık	5	.710
Yeşil Satın Alma	4	.724

Teknolojik Duyarlılık	3	.701
Toplam	27	.818

3.2.2. Sürdürülebilir tüketim davranışı değişkeni

Yine araştırma modelini incelediğimizde, sürdürülebilir tüketim davranışı değişkeni araştırmamızın bağımlı değişkenidir. Bağımlı değişkenle ilgili yapılan literatür taramasında sürdürülebilir tüketim davranışını ölçmek için geliştirilmiş ölçekler araştırılmıştır. Bu değişkenle ilgili; (Doğan vd., 2015) tarafından geliştirilen “Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Ölçeği” incelenmiştir. Ölçek geliştirme çalışmasında 20 madde 264 örneklem üzerinde test edilmiş olup doğrulamalı faktör analizi sonucu düşük faktör yüklü 3 madde ölçekten çıkarılarak, sürdürülebilir tüketim davranışı ölçeği 4 alt boyut ve 17 ifadeden oluşmuştur. Ölçeğin tercih edilme sebebi; ölçekte yer alan ifadelerin tüm boyutlarıyla sürdürülebilir tüketim davranışı kavramını karşılamasıdır. Ölçeğin Cronbach’s Alpha değerinin **0.832** olması güvenilir bir ölçek olduğunu ifade etmektedir.

Tablo 2. Sürdürülebilir tüketim davranışı ölçeğinin cronbach alfa değerleri (Doğan vd., 2015; 13).

Boyutlar	Madde Sayısı	Cronbach Alfa Değer
Çevre Duyarlılığı	5	.751
İhtiyaç Dışı Satın Alma	5	.754
Tasarruf	4	.783
Yeniden Kullanılabilirlik	3	.749
Toplam	17	.832

3.2.3. Sosyo-demografik değişkenler

Araştırma modeli görselimizde bulunmayan fakat kontrol değişkeni olarak araştırmamızda yer alan bir diğer değişkenimiz sosyo-demografik değişkenlerdir. Araştırmamızda öğretmenlerin sosyo-demografik durumlarını belirten ifade eden beş (5) adet değişken yer almaktadır. Bunlar; cinsiyet, yaş, eğitim durumu, medeni durum ve kıdemdir.

3.2.4. Araştırmanın hipotezleri

Araştırmanın hipotezleri;

H1- Öğretmenlerin yeşil örgütsel davranış düzeyleri ile sürdürülebilir tüketim davranışları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H2- Öğretmenlerin yeşil örgütsel davranış düzeylerinin sürdürülebilir tüketim davranışları üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

3.3. Araştırmanın evren ve örnekleme

Araştırmanın evreni; Balıkesir İli Bandırma İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı ortaokullarda görev yapan 503 ortaokul öğretmenidir. Örneklem olarak nicel araştırma yöntemlerinde kullanılan sistematik örneklem modeli tercih edilmiş olup Balıkesir İli Bandırma İlçesi ortaokullarında görevli 161 öğretmene anket uygulanmış ve geçerlik ve güvenilirliği yüksek 129 öğretmenin anket formuna verdiği cevaplar analize dâhil edilmiştir. Örneklem, araştırma evrenini temsilen seçilen gruptur (Koç Başaran, 2017; 482).

3.4. Araştırmanın süresi

Bu araştırma iki aylık bir süreci kapsamaktadır. Bu süreçte öğretmenlerle “Yeşil Örgütsel Davranış Ölçeği (Erbaş, 2019)” ve “Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Ölçeği (Doğan vd., 2015)” kullanılarak anket çalışması yapılmıştır.

3.5. Araştırmanın sınırlılıkları ve katılımcıları

Araştırma, Balıkesir ili Bandırma ilçesi Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı ortaokul öğretmenleri arasından sistematik örneklem modeliyle seçilen 161 katılımcıdan geçerlik ve güvenilirliği yüksek 129 katılımcının anket formunda yöneltilen sorulara verdikleri yanıtların analiziyle sınırlıdır. Araştırma sürecinde örneklem olarak Bandırma İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı tüm ortaokullarda anket uygulanmasına özen gösterilmiştir.

Tablo 3. Katılımcı demografik bilgi listesi

	Sıklık Dağılımı	Geçerli Yüzde
Cinsiyet Durumu		
Erkek	63	48,8
Kadın	66	51,2
Medeni Durum		
Bekâr	25	19,4
Evli	104	80,6
Eğitim Durumu		
Doktora	6	4,7
Lisans	96	74,4
Y.Lisans	27	20,9
Yaş Grupları		
18-25	6	4,7
26-33	16	12,4
34-41	54	41,9
42-49	43	33,3
50 ve Üzeri	10	7,8

Çalışma Yılı		
1-8	12	9,3
9-16	51	39,5
17-24	48	37,2
25 ve Üzeri	18	14

3.6. Veri toplama yöntemi

Veriler anket formu kullanılarak yapılmıştır. Anket yöntemi, nicel araştırmalarda kullanılan bir yöntemdir. Araştırmada; hipotezlere uygun “Yeşil Örgütsel Davranış Ölçeği” 27 soru, “Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Ölçeği” 17 soru olmak üzere katılımcıların demografik bilgilerini içeren ölçekler kullanılmıştır. Anket uygulaması öncesi katılımcılara ön bilgi verilmiştir. Anket uygulaması yüz yüze ve google form üzerinden çevrimiçi olarak gerçekleştirilmiştir. Anket uygulamasında bilgilerin gizliliği konusu katılımcılara bildirilmiştir.

3.7. Verilerin değerlendirilmesi

Çalışmanın bu bölümünde anket yöntemi kullanılarak elde edilen verilerin analiz çalışması yapılmıştır. Verilerin analizi “SPSS 26.0 Paket Programı” kullanılarak yapılmıştır. Araştırmada öncelikle kayıp veri analiz testi yapılmıştır. Daha sonra güvenilirlik testi yapılarak değer olarak 0,50'nin altında kalan ifadeler ölçekten çıkarılmıştır. Akabinde ölçekte kalan ifadelerin normallik testi yapılmış olup daha sonra faktör analizi yöntemi uygulanmıştır. Faktör analizi sonrasında Pearson Korelasyon Analizi yöntemiyle yeşil örgütsel davranış ile sürdürülebilir tüketim davranışı arasında ilişki H1 incelenmiştir. H2-Öğretmenlerin yeşil örgütsel davranışlarının sürdürülebilir tüketim davranışına etkisi için regresyon analizi yapılmıştır. Hipotezde bulunmamasına rağmen sosyo-demografik değişkenler açısından t testi ve anova yapılmıştır.

3.8. Güvenirlik ve geçerlik analizi

Tablo 4. Yeşil örgütsel davranış ölçeği geçerlik ve güvenirlik analizi

Ölçek	Cronbach's Alpha	Ortalama	Varyans	Standart Sapma	Madde Sayısı
Çevresel Duyarlılık	,825	28,06	6,371	2,524	6
Çevresel Katılım	,709	8,60	2,210	1,486	2
Yeşil Satın Alma	,808	16,67	8,099	2,846	4

Tablo 5. Sürdürülebilir tüketim davranışı ölçeği geçerlik ve güvenirlik analizi

Ölçek	Cronbach's Alpha	Ortalama	Varyans	Standart Sapma	Madde Sayısı
-------	------------------	----------	---------	----------------	--------------

Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi
Social Sciences Research Journal

DOI: 10.38120/banusad.1114078

BANÜSAD, 2022; 5(1), 27-49

Çevre Duyarlılığı	,889	19,53	9,151	3,025	4
İhtiyaç Dışı Tüketim	,719	11,9225	11,459	2,21716	3
Tasarruf	,913	18,20	6,850	2,617	4

Yapılan güvenilirlik analizinde yeşil örgütsel davranış ölçeğinin “Ekonomik Duyarlılık” (α) 0,505 ve “Teknolojik Duyarlılık” (α) 0,672 olması nedeniyle normallik testi ve faktör analizine “Çevresel Duyarlılık, Çevresel Katılım ve Yeşil Satın Alma” boyutlarıyla ve sürdürülebilir tüketim davranışı ölçeğinin “Yeniden Kullanılabilirlik” boyutu (α) 0,612 olması nedeniyle normallik testi ve faktör analizine “Çevre Duyarlılığı, İhtiyaç Dışı Tüketim ve Tasarruf” boyutlarıyla devam edilmesi kararlaştırılmıştır.

Bağımlı ve bağımsız değişken ölçeklerine ilişkin güvenilirlik ve geçerlik Cronbach Alpha değerleri sırasıyla “Yeşil Örgütsel Davranış Ölçeği” Çevresel Duyarlılık (α) 0,825, Çevresel Katılım (α) 0,709, Yeşil Satın Alma (α) 0,808 ve “Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Ölçeği” Çevre Duyarlılığı (α) 0,889, İhtiyaç Dışı Tüketim (α) 0,719 ve Tasarruf (α) 0,913’tür. Araştırmada kullanılan ölçeklerin güvenilir olabilmesi için değerlerin minimum 0,7 olması istenmektedir. Ölçeklerde hesaplanan değerler eşik değer olarak kabul edilen 0,7’den büyük olması nedeniyle ölçekler örneklem açısından belirtilen boyutlar için güvenilir olarak kabul edilmiştir.

3.9. Normallik varsayımının incelenmesi

Normallik varsayımı incelendiğinde veriler üzerinde yapılabilecek analizleri belirleyebilmek için verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini tespit etmek önemlidir. Veriler arasındaki ilişkiyi inceleyebilmek için istatistiksel açıdan parametrik testlerin uygulanması istenilen bir durumdur. Bu durumda verilerin normal dağılım göstermesi şarttır (Gürüş & Astar, 2015: 183). Ancak güvenilirlik ve geçerlik analizinde bağımlı ve bağımsız değişkenlere ait ölçekten çıkarılan ifadeler olmuştur. Bu nedenle verilerin normal dağılım göstermeme durumunda alternatif olarak parametrik olmayan (nanparametrik) testle yapılmıştır. Yapılan nanparametrik testte normalliğin sağlandığı görülmektedir.

Tablo 6. One-Sample Kolmogorov-Smirnov normallik testi

		Yeşil Örgütsel Davranış	Sürdürülebilir Tüketim Davranışı
Katılımcı		129	129
Normal Parametreler ^{a,b}	Ortalama	4,4444	3,6300

Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi
Social Sciences Research Journal

DOI: 10.38120/banusad.1114078

BANÜSAD, 2022; 5(1), 27-49

	Std. Sapma	,51098	,39889
Farklılık	Mutlak	,163	,139
	Pozitif	,138	,086
	Negatif	-,163	-,139
	Test İstatistiği	,163	,139
P		,000 ^c	,000 ^c

3.10. Faktör analizi

Tablo 7. Yeşil örgütsel davranış faktör analizi

Faktörler	Faktör Yüğü	Kümülatif Yüzde %	Güvenilirlik
Çevresel Duyarlılık Boyutu			,825
İşyerinde küçük bir not almam gerekirse, büyük kâğıt yerine bloknot gibi küçük kâğıtları veya müsvedde kâğıtları tercih ederim.	,622	50,672	
İşyerinde gereksiz yanan ampül gördüğümde hemen söndürürüm.	,514	59,503	
İşyerinde geri dönüştürülebilir malzemeleri geri dönüşüm kutusuna atarım veya başka bir amaçla kullanmak için ayırırım.	,767	66,738	
İşyerinde artan kâğıtları atmam, bir şekilde kullanırım.	,688	73,199	
İşyerinde elektriği tasarruflu kullanmaya dikkat ederim.	,781	78,721	
İşyerinde suyu tasarruflu kullanmaya dikkat ederim.	,759	83,158	
Çevresel Katılım Boyutu			,709
Çevre dostu işyerlerinde çalışmayı tercih ederim.	,703	87,347	
İşyerinde çevre dostu faaliyetlere katılırım.	,753	90,791	
Yeşil Satın Alma Boyutu			,808
Okul üyelerini çevre dostu ürünlere ve çevreye duyarlı davranışlara yönlendiririm.	,735	94,034	
İşyerinde kullanılan tüketim ürünlerinde son kullanma tarihine dikkat ederim.	,703	96,881	
Ofis malzemelerinin seçiminde çevre dostu ürünleri tercih ederim.	,845	98,727	

Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi
Social Sciences Research Journal

DOI: 10.38120/banusad.1114078

BANÜSAD, 2022; 5(1), 27-49

İşyerinde tek kullanımlık ürünler yerine, sürekli kullanılabilir ürünler tercih ederim.	,611	100,000
Toplam Faktör Açıklayıcılığı		66,738
Kaiser Meyer Olkin Ölçek Geçerliliği	,876	
Bartlett Küresellik Testi Ki Kare	806,720	
df	66	
p değeri	,000	

Faktör analizi sonucunda; ilk faktör çevresel duyarlılık faktörü, ikinci faktör çevresel katılım faktörü ve üçüncü faktör yeşil satın alma faktörü olarak belirlenmiştir. Meydana gelen üç alt boyut toplam varyansın %66,738'ini açıklamaktadır. Tabloya bakıldığında Kaiser Meyer Olkin Ölçek Geçerliliği (KMO) değeri 0,876 ve Bartlett p değeri 0.000 olduğu görülmektedir ve bu da bize faktör analizi sonucu meydana gelen modelin anlamlı olduğunu göstermektedir.

Tablo 8. Sürdürülebilir tüketim davranışı faktör analizi

Faktörler	Faktör Yüğü	Kümülatif Yüzde %	Güvenilirlik
Çevre Duyarlılığı Boyutu			,889
Deterjan, şampuan gibi temizlik ürünlerinden çevreye daha az zarar verenleri satın alırım.	,556	39,182	
Doğal materyaller kullanılarak üretilmiş giysileri satın alırım.	,634	60,502	
Çevresel sorumluluğu destekleyen firmaların ürünlerini alırım	,666	75,563	
Doğada çözülebilir ambalajlı ürünleri satın alırım.	,678	81,328	
İhtiyaç Dışı Satın Alma Boyutu			,719
İhtiyacım olmasa da yeni giysiler alırım.	,709	86,308	
Alışveriş yaparken listemde/aklımda olmayan ürünleri de satın alırım.	,599	90,180	
Yeni çıkan bir ürünü, benzer bir ürünüm olsa da satın alırım.	,659	93,257	
Tasarruf			,913
Enerji tasarrufu sağlayan beyaz eşyaları satın alırım.	,770	95,398	

Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi
Social Sciences Research Journal

DOI: 10.38120/banusad.1114078

BANÜSAD, 2022; 5(1), 27-49

Diğerlerine göre daha az elektrik harcayan elektronik cihazları satın alırım.	,788	97,456
Elektronik ürünler satın alırken elektrik tüketim miktarlarına dikkat ederim	,736	99,134
Evde tasarruflu ampuller kullanırım.	,633	100,000
Toplam Faktör Açıklayıcılığı		75,563
Kaiser Meyer Olkin Ölçek Geçerliliği	,785	
Bartlett Küresellik Testi Ki Kare	882,833	
df	55	
p değeri	,000	

Faktör analizi sonucunda; ilk faktör çevre duyarlılığı faktörü, ikinci faktör ihtiyaç dışı satın alma faktörü ve üçüncü faktör tasarruf faktörü olarak belirlenmiştir. Meydana gelen üç alt boyut toplam varyansın %75,563'ini açıklamaktadır. Tabloya bakıldığında Kaiser Meyer Olkin Ölçek Geçerliliği (KMO) değeri 0,785 ve Bartlett p değeri 0.000 olduğu görülmektedir ve bu da bize faktör analizi sonucu meydana gelen modelin anlamlı olduğunu göstermektedir.

4. BULGULAR

4.1. Yeşil örgütsel davranış ölçeğine ilişkin istatistikler

Yeşil örgütsel davranış ölçeği kapsamında katılımcılara yöneltilen ifadelere, katılımcıların vermiş oldukları puanların ortalamalarını gösteren tablo en çok puan alan “tasarruf” alt boyutundan başlamak üzere Tablo 9’da sunulmuştur. Katılımcılar ifadelere katılma durumlarına göre 1 ile 5 puan arasında derecelendirme yapmışlardır. Yeşil örgütsel davranışın tasarruf boyutu ağırlıklı olarak puansal artış göstermiştir.

Tablo 9. Yeşil örgütsel davranış ölçeğine ait istatistikler

	Ortalama Puan	Standart Sapma
Çevresel Duyarlılık Boyutu		
İşyerinde küçük bir not almam gerekirse, büyük kâğıt yerine bloknot gibi küçük kâğıtları veya müsvedde kâğıtları tercih ederim.	4,71	,548
İşyerinde gereksiz yanan ampül gördüğümde hemen söndürürüm.	4,77	,476
İşyerinde geri dönüştürülebilir malzemeleri geri dönüşüm kutusuna atarım veya başka bir amaçla kullanmak için ayırırım.	4,57	,694
İşyerinde artan kâğıtları atmam, bir şekilde kullanırım.	4,56	,695
İşyerinde elektriği tasarruflu kullanmaya dikkat ederim.	4,67	,564

Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi
Social Sciences Research Journal

DOI: 10.38120/banusad.1114078

BANÜSAD, 2022; 5(1), 27-49

İşyerinde suyu tasarruflu kullanmaya dikkat ederim.	4,79	,427
Çevresel Katılım Boyutu		
Çevre dostu işyerlerinde çalışmayı tercih ederim.	4,39	,813
İşyerinde çevre dostu faaliyetlere katılıyorum.	4,22	,875
Yeşil Satın Alma Boyutu		
Okul üyelerini çevre dostu ürünlere ve çevreye duyarlı davranışlara yönlendiririm.	3,99	,888
İşyerinde kullanılan tüketim ürünlerinde son kullanma tarihine dikkat ederim.	4,50	,719
Ofis malzemelerinin seçiminde çevre dostu ürünleri tercih ederim.	4,25	,791
İşyerinde tek kullanımlık ürünler yerine, sürekli kullanılabilir ürünler tercih ederim.	3,92	1,122

Tablo 9 öğretmenlerin yeşil örgütsel davranış ölçeğine verdikleri yanıtlar incelendiğinde katılımcılar en çok yeşil örgütsel davranış bağlamında “çevresel duyarlılık” boyutunun 4,79 ortalama puanla “su tasarrufu” na vurgu yapmışlardır. Su tasarrufunu, “enerji tasarrufu” (4,77), “kâğıt tasarrufu” (4,71) izlemektedir. Katılımcılar; çevresel duyarlılık, çevresel katılım, yeşil satın alma boyutlarını ortalama 2,5’ in üstünde derecelendirmişlerdir. Ölçekten “ekonomik duyarlılık” ve “teknolojik duyarlılık” boyutlarına ait ifadeler güvenilirlik ve faktör analizi sonucunda çıkarılmıştır. Ancak yeşil satın almanın “İşyerinde tek kullanımlık ürünler yerine, sürekli kullanılabilir ürünler tercih ederim.” maddesi 3,92 ortalama puanla en düşük derecelendirmedir. Buradan katılımcıların iş yerinde tek kullanımlık ürünleri tercih ettikleri ve buna pandemi koşullarının etki etmiş olabileceği söylenebilir. Standart sapma değerlerini incelediğimizde, “İşyerinde gereksiz yanan ampül gördüğümde hemen söndürürüm.” ifadesi en düşük standart sapma değerine (0,476) sahiptir. Bu veriler ışığında katılımcıların “enerji tasarrufu” hususunda birbirlerine oldukça yakın fikirlere sahip olduklarını söyleyebiliriz. Yine veriler ışığında en büyük standart sapma değeri ise (1,122) “İşyerinde tek kullanımlık ürünler yerine, sürekli kullanılabilir ürünler tercih ederim.” İfadesidir. Buna göre katılımcıların “tek kullanımlık ürünler ile sürekli kullanılabilir ürünler” konusuna yönelik düşüncelerinin daha geniş bir aralıkta dağıldığını ifade edebiliriz.

4.2. Sürdürülebilir tüketim davranışı ölçeğine ilişkin istatistikler

Sürdürülebilir tüketim davranışı ölçeği bağlamında katılımcılara yöneltilen ifadelere, katılımcıların vermiş oldukları puanların ortalamalarını gösteren liste en yüksek puan ortalamasından başlamak üzere Tablo 10’da sunulmuştur. Araştırma katılımcıları, ölçek ifadelerine katılma durumlarına göre 1 ile 5 puan arasında derecelendirme yapmışlardır.

Tablo 10. Sürdürülebilir tüketim davranışı ölçeğine ait istatistikler

Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi
Social Sciences Research Journal

DOI: 10.38120/banusad.1114078

BANÜSAD, 2022; 5(1), 27-49

	Ortalama Puan	Standart Sapma
Çevre Duyarlılığı Boyutu		
Deterjan, şampuan gibi temizlik ürünlerinden çevreye daha az zarar verenleri satın alırım.	4,00	,935
Doğal materyaller kullanılarak üretilmiş giysileri satın alırım.	3,76	,925
Çevresel sorumluluğu destekleyen firmaların ürünlerini alırım	3,91	,839
Doğada çözülebilir ambalajlı ürünleri satın alırım.	3,98	,785
İhtiyaç Dışı Satın Alma Boyutu		
İhtiyacım olmasa da yeni giysiler alırım.	3,9535	1,05963
Alışveriş yaparken listemde/aklımda olmayan ürünleri de satın alırım.	3,5349	,98462
Yeni çıkan bir ürünü, benzer bir ürünüm olsa da satın alırım.	4,4341	,68288
Tasarruf Boyutu		
Enerji tasarrufu sağlayan beyaz eşyaları satın alırım.	4,52	,761
Diğerlerine göre daha az elektrik harcayan elektronik cihazları satın alırım.	4,53	,719
Elektronik ürünler satın alırken elektrik tüketim miktarlarına dikkat ederim	4,47	,751
Evde tasarruflu ampuller kullanırım.	4,68	,707

Tablo 10 öğretmenlerin sürdürülebilir tüketim davranışı ölçeğine verdikleri yanıtlar incelendiğinde katılımcılar en çok sürdürülebilir tüketim davranışı bağlamında “tasarruf” boyutunun 4,68 ortalama puanla “enerji tasarrufu”na vurgu yapmışlardır. Enerji tasarrufunu, “ihtiyaç dışı tüketim” (4,43), “çevre duyarlılığı” (4.00) izlemektedir. Katılımcılar; çevre duyarlılığı, ihtiyaç dışı satın alma, tasarruf boyutlarını ortalama 2,5’in üstünde derecelendirmişlerdir. Ölçekten “yeniden kullanılabilirlik” boyutuna ait ifadeler güvenilirlik ve faktör analizi sonucunda çıkarılmıştır. Ancak ihtiyaç dışı satın almanın “Alışveriş yaparken listemde/aklımda olmayan ürünleri de satın alırım.” maddesi 3,5349 ortalama puanla en düşük derecelendirmedi. Buradan katılımcıların alışveriş listesinde bulunmayan ürünleri tercih etmedikleri ve bunun başka bir sosyo-demografik araştırmaya konu olabileceği ifade edilebilir. Standart sapma değerlerini incelediğimizde, “Evde tasarruflu ampuller kullanırım.” ifadesi en düşük standart sapma değerine (0,707) sahiptir. Bu veriler ışığında da katılımcıların “enerji tasarrufu” hususunda birbirlerine oldukça yakın fikirlere sahip olduklarını söyleyebiliriz. Yine veriler ışığında en büyük standart sapma değeri ise (1,05963) “İhtiyacım olmasa da yeni giysiler alırım.” ifadesidir. Buna göre katılımcıların “ihtiyaç dışı alışveriş” konusuna yönelik düşüncelerinin daha geniş bir aralıkta dağıldığını ifade edebiliriz.

4.3. Yeşil örgütsel davranış ve sürdürülebilir tüketim davranışı arasındaki ilişkinin incelenmesi

Öğretmenlerin yeşil örgütsel davranışları ile sürdürülebilir tüketim davranışı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığını incelemek amacıyla oluşturulan araştırma hipotezi şu şekildedir:

H1: Öğretmenlerin yeşil örgütsel davranışları ile sürdürülebilir tüketim davranışı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

Ölçeğe ilişkin sıra ortalamalarını gösteren değerler Tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11. Pearson korelasyon analizine ait istatistikler

		Yeşil Örgütsel Davranış	Sürdürülebilir Tüketim Davranışı
Yeşil Örgütsel Davranış	Pearson Korelasyonu	1	,537**
	p		,000
	Katılımcı	129	129
Sürdürülebilir Tüketim Davranışı	Pearson Korelasyonu	,537**	1
	p	,000	
	Katılımcı	129	129

Öğretmenlerin yeşil örgütsel davranışları ile sürdürülebilir tüketim davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi kapsamında “Pearson Korelasyon Katsayısı” 0,537 ve anlamlılık değeri (sig.=,000) olarak ölçülmüştür. Söz konusu değişkenler için ($r_s=0,537$; $p=0,000$) hesaplanan anlamlılık değerinin $p>0,05$ olması nedeniyle H_0 hipotezi kabul edilememiştir. Bu sonuçlara göre yokluk hipotezini reddetmek için elimizde yeteri kadar kanıt bulunmaktadır. Bu verilere göre örneklemden alınan veriler sonucunda şans ihtimalinin olmadığını söyleyebiliriz. Öğretmenlerin yeşil örgütsel davranışları ile sürdürülebilir tüketim davranışları arasında pozitif yönde bir ilişki vardır.

Korelasyon katsayısının (0,4- 0,6) aralığında hesaplanması orta şiddette bir korelasyonu ifade eder (Finn vd., 2005; 4). Bu bağlamda korelasyon katsayısı olarak hesaplanan 0,537 değeri, değişkenler arasındaki ilişkinin pozitif ve orta düzeyde olduğunu göstermektedir.

Görülmüştür ki öğretmenlerin yeşil örgütsel davranışları arttıkça sürdürülebilir tüketim davranışları skoru da güçlü bir şekilde artmakta, azaldığında ise aynı şekilde azalmaktadır.

Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi
Social Sciences Research Journal

DOI: 10.38120/banusad.1114078

BANÜSAD, 2022; 5(1), 27-49

Tablo 12. Yeşil örgütsel davranışın boyutları ile sürdürülebilir tüketim davranışının boyutları arasındaki ilişki tablosu

		Çevresel Duyarlılık	Çevresel Katılım	Yeşil Satın Alma	Çevre Duyarlılığı	İhtiyaç Dışı Tüketim	Tasarruf
Çevresel Duyarlılık	Pearson	1	,704**	,700**	,430**	-,072	,276**
	Korelasyonu						
	p		,000	,000	,000	,417	,002
	Katılımcı	129	129	129	129	129	129
Çevresel Katılım	Pearson	,704**	1	,659**	,384**	-,071	,372**
	Korelasyonu						
	p	,000		,000	,000	,423	,000
	Katılımcı	129	129	129	129	129	129
Yeşil Satın Alma	Pearson	,700**	,659**	1	,579**	-,138	,363**
	Korelasyonu						
	p	,000	,000		,000	,118	,000
	Katılımcı	129	129	129	129	129	129
Çevre Duyarlılığı	Pearson	,430**	,384**	,579**	1	-,185*	,270**
	Korelasyonu						
	p	,000	,000	,000		,036	,002
	Katılımcı	129	129	129	129	129	129
İhtiyaç Dışı Tüketim	Pearson	-,072	-,071	-,138	-,185*	1	-,299**
	Korelasyonu						
	p	,417	,423	,118	,036		,001
	Katılımcı	129	129	129	129	129	129
Tasarruf	Pearson	,276**	,372**	,363**	,270**	-,299**	1
	Korelasyonu						
	p	,002	,000	,000	,002	,001	
	Katılımcı	129	129	129	129	129	129

Korelasyon analizi tablosuna göre çevresel duyarlılık boyutunun; çevresel katılım, yeşil satın alma, çevre duyarlılığı ve tasarruf boyutları arasında güçlü bir ilişki varken ihtiyaç dışı tüketim boyutu arasında ters bir ilişki olduğu görülmektedir. Çevresel katılım boyutunun; çevresel duyarlılık, yeşil satın alma, çevre duyarlılığı ve tasarruf boyutları arasında güçlü bir ilişki varken ihtiyaç dışı tüketim boyutu arasında ters bir ilişki olduğu görülmektedir. Yeşil satın alma boyutunun; çevresel duyarlılık, çevresel katılım, çevre duyarlılığı ve tasarruf boyutları arasında güçlü bir ilişki varken ihtiyaç dışı tüketim boyutu arasında ters bir ilişki olduğu görülmektedir. Çevresel duyarlılığı boyutunun; çevresel duyarlılık, çevresel katılım, yeşil satın alma, çevre duyarlılığı ve tasarruf boyutları arasında güçlü bir ilişki varken ihtiyaç dışı tüketim boyutu arasında ters bir ilişki olduğu görülmektedir. İhtiyaç dışı tüketim boyutunun;

çevresel duyarlılık, yeşil satın alma, çevre duyarlılığı ve tasarruf boyutları arasında ters bir ilişki olduğu görülmektedir. Tasarruf boyutunun; çevresel duyarlılık, çevresel katılım, yeşil satın alma, çevre duyarlılığı ve tasarruf boyutları arasında güçlü bir ilişki varken ihtiyaç dışı tüketim boyutu arasında ters bir ilişki olduğu görülmektedir.

4.4. Gruplar arası farklılıkların incelenmesi

Öğretmenlerin yeşil örgütsel davranışları ile sürdürülebilir tüketim davranışlarının demografik değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla gerçekleştirilen **t-testi** ve **anova** analizleri neticesinde elde edilen bulgular özet olarak Tablo 13'te gösterilmiştir. Bu bağlamda demografik değişkenler açısından cinsiyet, medeni durum ve yaş grupları açısından anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir ($p>0,050$); eğitim durumu anova sonucuna göre yeşil örgütsel davranışlarında farklılık tespit edilmiş ($p<0,050$), eğitim durumu sürdürülebilir tüketim davranışlarında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p>0,050$). Anova analizi sonucunda kıdeme göre ise anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p<0,050$).

Tablo 13. Gruplar arası farklılıklara ait istatistikler

	Grup Özellikleri	p	Farklılık
Yeşil Örgütsel Davranış	Cinsiyet	,215	Yok
Sürdürülebilir Tüketim Davranışları		,841	Yok
Yeşil Örgütsel Davranış	Medeni Durum	,067	Yok
Sürdürülebilir Tüketim Davranışları		,156	Yok
Yeşil Örgütsel Davranış	Eğitim Durumu	,008	Var
Sürdürülebilir Tüketim Davranışları		,450	Yok
Yeşil Örgütsel Davranış	Yaş Grupları	,306	Yok
Sürdürülebilir Tüketim Davranışları		,487	Yok
Yeşil Örgütsel Davranış	Kıdem	,013	Var
Sürdürülebilir Tüketim Davranışları		,009	Var

4.5. Yeşil örgütsel davranışın ve sürdürülebilir tüketim davranışı üzerindeki etkisinin incelenmesi

Öğretmenlerin yeşil örgütsel davranışlarının sürdürülebilir tüketim davranışlarına istatistiksel etkisi olup olmadığını incelemek amacıyla oluşturulan araştırma hipotezi şu şekildedir:

H2: Öğretmenlerin yeşil örgütsel davranışlarının sürdürülebilir tüketim davranışları üzerine istatistiksel olarak anlamlı etkisi vardır. Ölçeğe ilişkin sıra ortalamalarını gösteren değerler Tablo 14'te gösterilmiştir.

Tablo 14. Yeşil örgütsel davranışın sürdürülebilir tüketim davranışına etkisine ilişkin regresyon analizi

Bağımlı Değişken	R2	Bağımsız Değişken	B	Std. Hata	t	p	F
Sürdürülebilir Tüketim Davranışı	,283	Yeşil Örgütsel Davranış	,419	,058	7,177	,000	51,514

Regresyon analizi sonucuna göre yeşil örgütsel davranışın sürdürülebilir tüketim davranışı üzerinde pozitif yönlü ve anlamlı bir etkisinin olduğunu ifade edebiliriz ($p=0,000$). Analiz sonuçlarına göre, öğretmenlerin yeşil örgütsel davranışı algılaması, sürdürülebilir tüketim davranışında bulunmaya ait varyansı %28,3 olarak açıklanmaktadır ($R^2=28,3$). Başka bir ifadeyle öğretmenlerin sürdürülebilir tüketim davranışında bulunma eğiliminin %28,3 düzeyinde yeşil örgütsel davranış algısına bağlı olarak şekillendiğini söyleyebiliriz. Bu durumda;

“**H2-** Öğretmenlerin yeşil örgütsel davranış düzeylerinin sürdürülebilir tüketim davranışları üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.” Hipotezi kabul edilmiştir.

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Diksaç, (2019)' da çevre bilinci ve yaşam tarzının sürdürülebilir tüketim davranışı üzerindeki etkisi incelenmiş ve araştırma bulguları sonucunda çevre bilincinin ve yaşam tarzlarının sürdürülebilir tüketim davranışları üzerinde anlamlı bir ilişki olduğu gözlenmiştir. Diksaç, (2019)' da çevre bilinci ve sürdürülebilir tüketim davranışları arasında anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. Bu çalışmada da çevre duyarlılığı ile sürdürülebilir tüketim davranışı arasında anlamlı bir ilişki olduğundan Diksaç, (2019) bu araştırmayı destekler niteliktedir.

Dinavasova, (2019)' da bireylerin çevresel tutumlarının sürdürülebilir tüketim davranışlarına etkisi incelenmiş olup, araştırma bulgularına göre kişilerin çevresel tutumlarının sürdürülebilir tüketim davranışları üzerinde etkili olduğu sonucu vurgulanmıştır. Yapılan bu çalışma çevresel katılım-tutumun sürdürülebilir tüketime etkisi açısından bu çalışmayı desteklemektedir.

Onurlubaş, (2016)' da tüketicilerin yeşil ürün satın alma davranışını etkileyen faktörler incelenmiş olup "Tüketici Düşünceleri Ölçeği" bağlamında sorulan sorular ışığında cinsiyet, yaş, eğitim, meslek, medeni durum ve gelir arasında tüketicilerin yeşil ürün satın alma davranışını etkileyen anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Onurlubaş, (2016) adlı araştırma, yapılan bu çalışmayı yeşil ürün satın almayı etkileyen faktörler açısından desteklemektedir.

Tatar, (2015)' te çevresel sorunlarına duyarlılığın sürdürülebilir tüketim davranışına etkisi incelenmiş olup yapılan araştırma sonucunda çevre sorunlarına duyarlılık ile sürdürülebilir tüketim davranışı arasında anlamlı bir ilişki olduğu, bağımlı ve bağımsız değişken arasındaki ilişkinin pozitif yönde olduğu görülmüştür. Tatar, (2015) adlı çalışma yeşil davranış, çevresel duyarlılık, çevresel katılım, tasarruf ve ihtiyaç dışı tüketime vurgu yapması açısından bu çalışmayı desteklemektedir.

Bu çalışmada öğretmenlerin yeşil örgütsel davranışlarının sürdürülebilir tüketim davranışı üzerine etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmada, Bandırma İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı ortaokullarda çalışan öğretmenlerin yeşil örgütsel davranışlarının sürdürülebilir tüketim davranışlarına etkisi araştırılmıştır. Bu bağlamda öğretmenlerin yeşil örgütsel davranış düzeyleri ölçümlenerek, bu düzeyle sürdürülebilir tüketim davranışları arasında korelasyon olup olmadığı incelenmiştir. Bu amaç doğrultusunda sistematik örneklem modeliyle 161 kişilik örneklem grubuna ulaşılmış ve geçerlik ve güvenilirliği yüksek 129 örneklemin verisi analize tabi tutulmuştur. Bandırma İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin yeşil örgütsel davranış ve sürdürülebilir tüketim davranışını ölçmek için kullanılan ölçeklerin normal dağılım göstermemesi sebebiyle güvenilirlik- geçerlik testi sonrası "Cronbach's Alpha" değeri 0,70'in altında kalan ifadeler çıkarılmış, daha sonra gruptaki farklılıkların testi için parametrik olmayan "One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test" normallik testi uygulanmıştır. Yapılan faktör analizi sonucunda;

➤ "Yeşil örgütsel davranışın, çevresel duyarlılık faktörü, ikinci faktör çevresel katılım faktörü ve üçüncü faktör yeşil satın alma faktörü olarak belirlenmiştir. Meydana gelen üç alt boyut toplam varyansın %66,738'ini açıklamaktadır. Tabloya bakıldığında Kaiser Meyer Olkin Ölçek Geçerliliği (KMO) değeri 0,876 ve Bartlett p değeri 0.000 olduğu görülmektedir. Bu da bize faktör analizi sonucu meydana gelen modelin anlamlı olduğunu göstermektedir."

➤ "Sürdürülebilir tüketim davranışının; ilk faktör çevre duyarlılığı faktörü, ikinci faktör ihtiyaç dışı satın alma faktörü ve üçüncü faktör tasarruf faktörü olarak belirlenmiştir. Meydana gelen üç alt boyut toplam varyansın %75,563'ini açıklamaktadır. Tabloya bakıldığında Kaiser Meyer Olkin Ölçek Geçerliliği (KMO) değeri 0,785 ve Bartlett p değeri 0.000 olduğu görülmektedir ve bu da bize faktör analizi sonucu meydana gelen modelin anlamlı olduğunu göstermektedir."

Çalışmanın devamında H1'in testi için "Pearson Korelasyon Analizi" yöntemi uygulanarak;

➤ "Pearson Korelasyon Katsayısı" 0,537 ve anlamlılık değeri (sig.=,000) olarak ölçülmüştür. Öğretmenlerin yeşil örgütsel davranışları ile sürdürülebilir tüketim davranışları arasında pozitif yönde bir ilişki vardır ve H1 kabul edilmiştir.

Çalışmanın devamında H2'in testi için "Basit Doğrusal Regresyon Analizi" yöntemi uygulanarak;

➤ Yeşil örgütsel davranışın sürdürülebilir tüketim davranışı üzerinde pozitif yönlü ve anlamlı bir etkisinin olduğu görülmüştür (p=0,000). Analiz sonuçlarına göre, öğretmenlerin yeşil örgütsel davranışı algılaması, sürdürülebilir tüketim davranışında bulunmaya ait varyansı %28,3 olarak açıklanmaktadır (R²=28,3). Yani öğretmenlerin sürdürülebilir tüketim davranışında bulunma eğiliminin %28,3 düzeyinde yeşil örgütsel davranış algısına bağlı olarak şekillenmektedir diyebiliriz.

Yapılan araştırma sonucunda görülmüştür ki öğretmenlerin yeşil örgütsel davranış düzeyleri ile sürdürülebilir tüketim davranışları arasında anlamlı bir ilişki söz konusudur. Ayrıca öğretmenlerin yeşil örgütsel davranışlarının sürdürülebilir tüketim davranışlarına anlamlı ve pozitif yönde etkisi vardır.

6. ÖNERİLER

İçinde bulunduğumuz çağ tüketici alışkanlıklarını etkileyebilecek değişken bir yapıdadır. İnsanlığın her şeye hızlı bir şekilde ulaşabildiği bu dönemde tüketici alışkanlıklarının yeşil davranış ve uygulamalarla çevre kirliliğine ve kaynakların uygun kullanımı konusunda şekillendirilip desteklenmesi önem arz etmektedir. Çevre kirliliğinin ve kaynakların çok hızlı tüketildiği günümüzde "Sıfır Atık" ve "Geri Dönüşüm" politikalarının önemi ülke genelinde vurgulanmalıdır. Eğitim politikalarının "Enerji Verimliliği" konuları okullarımızda müfredat içerikleri açısından zenginleştirilmelidir. Yeşil davranış ve sürdürülebilir tüketim konusundan öğretmenlerimize hizmetiçi eğitimler düzenlenmelidir. "Tasarruf" eğitimin tüm kademelerinde üzerinde önemli durulması gereken bir husus olarak belirtilmelidir. Çalışma sonucunda görülmüştür ki çevre duyarlılığı ile yeşil satın alma arasında yüksek korelasyon görülmektedir. Bu nedenle bireylerde çevre duyarlılığı konusunda algı oluşturabilecek kurumsal, bölgesel ve ulusal düzeyde etkinlikler yapılması etkili olacaktır.

Çalışma sonuçlarından biri de; "Okul üyelerini çevre dostu ürünlere ve çevreye duyarlı davranışlara yönlendiririm (Ortalama: 3,99) ifadesi ortalama değer olarak en düşük ifadelerden biridir. Bu nedenle çevre sorunları konusunda duyarlı bireylerin bu duyarlılığı başkalarını yönlendirme konusunda tam olarak uygulamadıkları anlaşılmaktadır. Bireylere bu konuda sorumluluk duygusu aşılacak çalışmalar yapılmalıdır.

Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi
Social Sciences Research Journal

DOI: 10.38120/banusad.1114078

BANÜSAD, 2022; 5(1), 27-49

KAYNAKÇA

- Akandere, G. (2019). Çalışanların Çevresel Tutkusunun Yeşil Davranışları Üzerindeki Etkisi. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(4), 387–404. <https://doi.org/10.18026/cbayarsos.628077>
- Bayrakçı, E. (2020). *Örgütsel Yeşil Davranışlara Yönelten Güdüler : Özel Okul Öğretmenleri Üzerine Nitel Bir Araştırma (Motives Towards Organizational Green Behaviors : A Qualitative Research on the Private davranışlarına dair bireysel güdülerini merkeze alan yazın gelişerek.* 12(1), 188–201.
- Bener, Ö., & Babaoğlu, M. (1999). *Sürdürülebilir tüketim davranışı ve çevre bilinci oluşturmada bir araç olarak tüketici eğitimi.* 1–10.
- Çabuk, B., & Karacaoğlu, Ö. C. (2003). Üniversite öğrencilerinin çevre duyarlılıklarının incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 36(1–2), 190–200.
- Diksaç, R. (2019). *Çevre bilinci ve yaşam tarzında sürdürülebilir tüketim davranışı üzerindeki etkisi ve bir araştırma.*
- Dinavasova, J. (2019). *Bireylerin çevresel tutumlarının sürdürülebilir tüketim davranışına etkisi üzerine bir araştırma.*
- Doğan, O., Bulut, Z. A., & Kökalan Çımrın, F. (2015). Bireylerin sürdürülebilir tüketim davranışlarının ölçülmesine yönelik bir ölçek geliştirme çalışması. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 29(4), 659–678. <https://doi.org/10.16951/iibd.38118>
- Erbaş, A. (2019). Green Organizational Behavior Scale: A Study in Scale Development. *Istanbul Management Journal*, 1–23. <https://doi.org/10.26650/imj.2019.86.0001>
- Ergen, A. (2014). *Maddi değerler, gönüllü sade yaşam biçimi, çevre bilgisi: Sürdürülebilir tüketim davranışı açısından bir araştırma.* <https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/saglikli-beslenme-hareketli-hayat-db/Yayinlar/kitaplar/diger-kitaplar/TBSA-Beslenme-Yayini.pdf>
- Finn, J. D., Gerber, S. B., & Boyd-Zaharias, J. (2005). Small classes in the early grades, academic achievement, and graduating from high school. *Journal of Educational Psychology*, 97(2), 214–223. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.97.2.214>
- Güriş, S., & Astar, M. (2015). *Bilimsel Araştırmalarda SPSS ile İstatistik.* Der Yayınları.

Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi
Social Sciences Research Journal

DOI: 10.38120/banusad.1114078

BANÜSAD, 2022; 5(1), 27-49

- Hayta, A. B. (2009). Sürdürülebilir tüketim davranışının kazanılmasında tüketici eğitiminin rolü. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt, 10(3)*, 143–151.
- Kılınç, M. (2019). *Çevreye duyarlı teknolojik ürün algisi ve reklamlarda çevresel özelliklerin vurgulanmasının satın alma niyetine etkisi.*
- Koç Başaran, Y. (2017). Sosyal bilimlerde örnekleme kuramı. *the Journal of Academic Social Sciences*, 47(47), 480–495. <https://doi.org/10.16992/asos.12368>
- Köşker, Z., & Gürer, A. (2020). *Sürdürülebilirlik Çerçevesinde Yeşil Örgüt Kültürü * Green Organizational Culture within the Framework of Sustainability İnsanlar , ilk çağlardan günümüze kadar doğal çevreyle sürekli etkileşim halinde olmuş , kimi zaman çevresini etkil emiş kimi zaman da.* 6(1), 88–109.
- Öğüt, M. hüsnü. (2021). *Sürdürülebilir tüketim kapsamında yeşil satın alma davranışı ve tüketici kaynaklı faktörlerin rolü.*
- Onurlubaş, E. (2016). Tüketicilerin yeşil ürün satın alma davranışlarını etkileyen faktörler. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(11), 70–106.
- Özalp, Ö. (2019). *Otel çalışanlarının yeşil örgüt iklimi algılarının yeşil örgütsel davranışları üzerine etkisi.*
- Şimşekli, Y. (2004). Çevre bilincinin geliştirilmesine yönelik çevre eğitimi etkinliklerine ilköğretim okullarının duyarlılığı. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 83–92.
- Sönmez, R. V. (2020). *Okul Yöneticilerinin Yeşil Örgütsel Davranışlarını Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma.* 8(4), 1107–1119.
- Tatar, A. (2015). Çevresel sorunlara duyarlılığın sürdürülebilir tüketim davranışına etkisi. *International Journal of Management Economics and Administration*, 3(9), 103–111.
- Yiğit, B. (2017). Örgütsel Davranışta Yeni Bir Yaklaşım: Yeşil İşgören Davranışı. *Uluslararası Beşeri ve Sosyal Bilimler İnceleme Dergisi*, 1(1), 67–70.
- Zientara, P., & Zamojska, A. (2018). Green organizational climates and employee pro-environmental behaviour in the hotel industry. *Journal of Sustainable Tourism*, 26(7), 1142–1159.